

Azerbaycan Millî Şâiri:

ŞEHİT AHMED CEVAD (1892-1937)

 Yunus ZEYREK

Ahmed Cevad, Azerbaycan'ın ve tabii ki bütün Türk âleminin millî şâiri ve mümtaz bir evlâdıdır. Dergimizin daimî okuyucuları, okul yıllarında heyecanla söylediğimiz *Çırpınırdı Karadeniz* türküsünün şâiri olan Ahmed Cevad'ı yakından tanırlar. Zira birkaç sayıda ondan bahisler ve onun yazıları sayfalarımızda yer almıştır. Şâirin, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Azerbaycan gazetelerinde çıkan *Acara Mektupları* da dergimizde neşredilmektedir.

Ahmed Cevad'ın Türkiye'de yeteri kadar tanındığını söyleyemeyiz. Bu yazımızda satırbaşlarıyla da olsa Ahmed Cevad'dan ve onunla ilgili neşriyattan bahsedeceğiz.

Ahmed Cevad, 1892 yılında Şemkir'in Seyfeli köyünde dünyaya gelmiştir. Gence'de medrese tahsili görmüş, burada Rus, Arap ve Fars dillerini öğrenmiştir. Hayattayken iki şiir kitabı çıkmış: **Koşma** (1916) ve **Dalga** (1919). Şekspir, Puşkin, Gorki, Şevçenko, Ş. Rustaveli vs.'den de hayli tercüme...

Şâir Ahmed Cevad, yakın tarihin, bilhassa Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı'nın hercümerç günlerinde rol almış bir kahramandır. Hüseyin Baykara, *Azerbaycan Millî Şâiri Ahmed Cevad İstiklâl Mücadelesi*'nde başlıklı yazısında, onun Balkan Savaşı'nda Trakya cephesinde Mehmetçikle siperlerde omuz omuza savaştığını anlatır. Birinci Dünya Savaşı'nın Sarıkamış felâketi sonrasında Kars, Ardahan, Erzurum, Artvin ve Batum'da felâketzedelerin imdadına koşan **Bakü Müslüman Cemiyeti Hayriyesi**'nin öncüleri arasında onun adını da anar; şâirin o günlerdeki duygularını terennüm eden dörtlüklerinden örnekler verir. Baykara, bu değerli şâirin Stalin döneminde Sibiryaya

sürüldüğünü ve bir daha kendisinden haber alınmadığını söyler. Sovyet rejimindeki Azerbaycan İlimler Akademisi'nin yayınlarında Ahmed Cevad'ın adının bile anılmadığına işaret eden Baykara, yazısını şu cümleyle bitirir: "*Ahmed Cevad'ın Azerbaycan istiklâl mücadelesindeki rolü, Ukrayna şâiri Şevçenko ve Macar şâiri Petöfi ile ölçülebilir.*"¹

Vefalı Azerbaycanlılar Ahmed Cevad'ı unuttular; Sovyetler Birliği'nin inkırazından sonra onun eserlerini neşrettiler. Şâirin şiirleri ve yazıları, "**Ehmed Cavad, Seçilmiş Eserleri - İki Cildde**" unvanıyla yayımlandı. Birinci cildinin ilk

sayfasında şöyle denilmektedir: "*Bu kitapta görkemli millî şâirimizin medrese şiirlerinden başlanmış, Birinci Dünya Muharebesi, Azerbaycan Halk Cumhuriyeti devri ve sonraki yıllarda koştuğu manzum eserler, o cümleden etnografik etüd ve hikâyeleri toplanmıştır.*"²

Bu kitaba bir takdim yazısı kaleme alan Yaşar Karayev diyor ki: "*İntibah diyende ilk hatırlanan Nizamî olur. Muhabbet diyende Fuzulî'nin adı anılır. Cumhuriyet diyende herkesten evvel Ehmed Cavad hatıra gelir.*"³

Yine Karayev yazısında, zalim Stalin vahşetine işaret ederek şâirin hazin akıbetini kaydetmektedir: "*Tek şahsa tapınma devrinin zorbalığına maruz kalan Ehmed Cavad'ın hayatı, 9 Ekim 1937 tarihinde, 45 yaşındayken, fecî bir şekilde son bulmuştur.*"

Ahmed Cevad'ın şiirlerini toplayan bu kitap, baştanbaşa millî his, heyecan ve ıstıraplarla

1 **Hüseyin Baykara**, *Azerbaycan İstiklâl Mücadelesi Tarihi*, İstanbul, 1975, s. 192-201

2 **Ehmed Cavad**, *Seçilmiş Eserleri-2 cildde*, Tertib Eden: Eli Saleddin, Azereş, Bakı, 1992'den. Şerq-Qerb, Bakı, 2005, 296 s.

3 Adı geçen eser, s. 6

yoğrulmuş manzumelerden meydana gelmektedir. Bazı şiirlerin başlıkları bile bir fikir verebilir: *Kafkaslının Sev Kafkas'ı, Gaspirinski Üçün, Harp-zedelere, Ne Gördümse, İmdad, Yazık, İstanbul, Kuropatkin'e, Bismillâh, Çırpınırdın Kara Deniz, İngiliz, Türk Ordusuna, Asker, Şehitlere, Kür...*



Sarıkamış felâketini (1915) müteakip Rus ve Ermeni sürüleri, "Türk askerinin gelmesine sevinmiştiniz!" diyerek Kars, Erzurum, Ardahan, Acara ve Artvin'de, hadsiz hesapsız katliamlar yapmışlardır. Canlar yanmış, kanlar akmış, ocaklar sönmüştü. Adeta buralarda insandan eser kalmamıştı. Şurada burada kalan zavallıların yardımına koşan **Bakü Müslüman Cemiyet-i Hayriyesi** ekibi içinde Ahmed Cevad da vardır. O, buralarda gördüğü fecî manzarayı şiirlerine de aktirmiştir. İşte size yürek sızlatan bir manzara:

*Karları boyamış mazlumlar kanı,
Ölenler çok, fakat mezarı hanı?
Ayaklar altında şöhreti, şanı
Kalanları görüp imdada geldim!*

*Tütmez bacaları, yanmaz çırağlar,
Kardaşı bacıdan ayırmış dağlar,
Bacılar nerededir, bulutlar ağlar,
Kardaşsız bacıya imdada geldim!*

*

*Gün batanda sarı bulut sarısı,
Söyler size düşmüş derdin yarısı!
Ey elin hanımı, kızı, karısı,
El açmış bacılar düşmana, yazık!*

Ahmed Cevad, bir Cemiyetçi olarak savaşın kasıp kavurduğu Müslüman memleketlerin yoksul halkına şefkat eli uzatırken, bir yandan da hem Cemiyet'in faaliyetini hem de buralardaki sosyal hadiseleri Azerbaycan gazetelerine yazıyordu. Genç şâir, Acara'yı ve Batum'u çok sevmiş hatta buranın ünlü bey ailelerinden biri olan Becanidzelerden Süleyman Beyin kızı Şükriye Hanımla evlenmişti. Şiirlerinde bunun da izlerini görmekteyiz:

*Batum eski Kız kalası,
Batum yurdun göz kalası,
Hakanımın öz kalası
Sende doğmuş Şükriye'm hey!*

Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul, Mondros Mütarekesi (30 Ekim 1918)'nden sonra müstevîller tarafından işgal edilmiştir. Ahmed Cevad bu elîm hadiseyi *İstanbul* başlıklı şiirinde şöyle işler:

*Ben sevdiğim mermer sineli yarın,
Diyorlar, koynunda yabancı el var!
Bakıp ufuklara, uzak yollara,
Ağyormuş mavi gözler, akşamlar!*

*Ah, ey solgun yüzlü, dalgın İstanbul!
Mavi gözleri, ipek baygın İstanbul!*

*Yarab, bilmez miydin kalbimi sen de,
Ki, kırdın sazımın canlı telini?
Doğuyorken yeni bir ümid bende,
Niçün meyus ettin Turan elini?*

Kuropatkin'e başlıklı şiirinde onun şahsında Rus milletine seslenmektedir:⁴

*Kimdir bizim minarede ezanları susduranlar?
"Doğru yola sapma!" deyip kanlı irin kUSDuranlar?
Kimler böyle kara perde çekti bizim bu minbere?
"Kari!" diye hitap etti Türkistan'da yiğitlere?
Tekmeleyip Türkistan'ın eğilmeyen başlarını,
Kimler çaldı babaların eski mezar taşlarını?*

Ahmed Cevad, 1918 Eylül'ünde Bakü'ye giren Türk ordusunu *Bismillah* şiiriyle selâmlamaktadır:

*Atıldı dağlardan zafer topları,
Bürüdü elleri asker, bismillah!
O Han Sarayı'nda çiçekli bir kız
Bekliyor bizleri zafer, bismillah!*

⁴ Aleksey Nikolayeviç Kuropatkin (1848-1925): 1905 Rus-Japon Harbi'nde Rus Başkumandanı olup Kafkasya ve Türkistan'da Türk katliamları yapmış bir Rus generalidir.

Ahmed Cevad, şiir ve yazılarında çok samimî bir üslûp ve sade bir dille millî konuları başarıyla işlemiştir. Onun eserlerindeki işlenen konular, his ve heyecan, bizim İstiklâl Savaşı yılları ve sonrası meydana gelen edebî eserlere çok benzerdir. Azerbaycan edebiyatını uzun yıllardan beri inceleyen ve yazar **Prof. Dr. Yavuz Akpınar** diyor ki, “*Ahmed Cevad Türkiye’deki Millî Edebiyat cereyanını benimsemişti. Çok sade bir dille ve millî vezin olarak kabul ettiği hece ile coşkun şiirler söylemiştir. Şiirlerinde Ziya Gökalp’in düşünceleri, Mehmed Emin Yurdakul’un şiir anlayışının tesirleri görülür. Ahmed Cevad, romantik Azerî şiirlerinin önde gelen temsilcileri arasındadır.*”⁵

Birinci Dünya Savaşı’nda Sarıkamış’ta Ruslara esir düşen subaylarımızdan Hüsamettin Tuğaç’ın esaret hatıralarında, Ahmed Cevad’a da rastlamaktayız. Tuğaç, sürgün bulunduğu Sibiryadan 1917 Eylül’ünde firar edince Azerbaycan’a gelir. Burada ileri gelen birçok kişiyle görüşür, hatta burada millî faaliyette bulunur. Tuğaç, şâir hakkında, “*Tanıştığım gençler arasında Cevad Ahundzade, güzel ve duygulu şiirleri, içinden taşıp dökülen milliyetçi varlığıyla beni kendisine bağladı.*” demektedir.⁶

Ahmed Cevad’ın nesirlerinden meydana gelen diğer bir kitabı karıştırıyoruz. Kitabın ilk sayfasında şöyle denilmektedir: “*Ehmed Cevad’ın bu cildine, onun asrımızın onuncu yıllarından başlayarak yazdığı hikâyeler, makaleler, Birinci Cihan Muharebesi’nden gönderdiği cephe haberleri, Hayriye Cemiyeti’nin hattıyla gördüğü işlere hasrolunmuş yazıları, şâirin arşivinden kayıtlar vs. dâhil edilmiştir.*”⁷

Dergimizde neşredilen *Acara Mektupları*, bu kitaptan alınarak derc edilmektedir.

Türkiye’de Ahmed Cevad’la ilgili neşriyatın sınırlı olduğunu söyleyebiliriz. Çok önceleri neşredilen *Çırpıncı Karadeniz* adlı kitapta onun iki şiir kitabındaki şiirleri yer almaktaydı.⁸ Şairle ilgili bir makaleyi de bunlara ilâve

5 Yavuz Akpınar, Azerî Edebiyatı Araştırmaları, İstanbul, 1994, s. 73.

6 Hüsamettin Tuğaç, Bir Neşlin Dramı, İstanbul, 1975, s. 177.

7 Ehmed Cevad, Seçilmiş Eserleri, 2. Cild, Tertib Eden: Eli Saleddin, Azereşr, Bakı, 1992, 240 s.

Not: Bakü’den bu kitabın fotokopisini gönderen dostum Prof. Dr. Asif Haclı’yı burada teşekkürle anıyorum. Y. Z.

8 Ahmet Cevat, *Çırpıncı Karadeniz*, Şiirler-I, Haz. Server Gürcan, Ankara, 1990.

edebiliriz.⁹ Bunlardan başka şâirle ilgili bir yayın bilmiyoruz.

Afina Memmedli’nin Ehmed Cavad ve Türkiye adlı mütevazı kitabını okuyorum.¹⁰ Kitap, şâirin Türkiye ile olan alâkaları merkezinde onun muhtelif yönlerine ışık tutmaktadır. Kitabın önsözünde Memmedli şöyle demektedir: “*Görkemli Azerbaycan şairi Ehmed Cavad Axundzade, edebî-ictimâî fikrimizde romantizm edebî mektebinin istidatlı temsilcisi, nasir, publisist ve millî istiklâl şâiri olarak meşhurdur. Azerbaycan’ın yeniden istiklâle kavuştuğu çağımızda Ehmed Cavad ve onun silâhdaşlarının mübariz hayat yollarını, yaratıcılıklarının ide-sanatkârlık hususiyetlerini ilmî şekilde öğrenmek önem kazanmaktadır.*”

“*XX. asrın evvelerinde Azerbaycan romantik şiirinin bir temsilcisi olarak Ehmed Cavad’ın Türkiye ile edebî alâkaların inkişâfında, Türkçülük ve istiklâl idealalarının formalaşmasında ve tebliğinde, iki ülke arasında ictimâî-siyasî, edebî-medeni alâkaların kuvvetlenmesinde, Türkiye istiklâl şâirleriyle münasbetlerin gelişmesinde hizmetleri büyüktür. Hiçbir Azerbaycan şâiri Ehmed Cavad kadar Türkiye ile bu derece bağlı olmamıştır.*”

Yine bu satırlar arasında, Ehmed Cavad’ın, 1918’de Bakü’ye gelen **Kafkas İslâm Ordusu**’nu karşılayıp onun saflarında savaştığına da işaret edilmektedir.¹¹

Afina Hanım’ın önsözünün son kısmında geçen, “*Ehmed Cavad, halkımız için yalnız edebî değil aynı zamanda tarihî bir şahsiyettir.*” cümlesi bizce de yerinde ve çok anlamlıdır.

Söz konusu kitap başlıca üç fasıldan meydana gelmektedir. Birinci fasıl, *Ehmed Cavad yaratıcılığında Türkiye mevzusu* başlığını taşımaktadır.

Bu fasılda, *Ehmed Cavad’ı Türkiye’ye ve Türkçülüğe getiren yol* alt başlığı altında, şâirin Balkan Savaşı’na katılması -bir sorgulama esnasında- kendi ifadeleriyle verilmektedir. Onun Bakü Müslüman Cemiyet-i Hayriyesi gönüllülerinden biri olarak bu cemiyet içindeki faaliyetine işaret

9 İrfan Murat Yıldırım, Azerbaycan Millî Şâiri Ahmet Cevat’ın Türk İstiklâl Mücadelelerine Bakışı, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Haziran 2001.

10 Afina Memmedli, Ehmed Cavad ve Türkiye, Elm ve Tehsil, Bakı, 2010, 168 s.

11 Adı geçen kitap, s. 3.

edilmektedir. Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra Kuzeydoğu Anadolu'ya gelmiş olan şâirin şu cümlesi, tarihçiyeye malzeme olacak bir belge niteliğindedir: **"Oltu, Ardahan, Artvin etrafında Ruslardan kurtuluşu sevinçle karşılayan Türkleri Ruslar feci şekilde cezalandırmaya başladılar."**

Bu bölümde Cemiyet faaliyeti göreviyle **Acara**'da bulunan şâirin şu cümlesi de tarihin ibret aynasında değerlendirilmesi gereken bir tespit kıymetindedir: **"Bölge ahalisinin cümlesi Müslümanlardan meydana gelmektedir. Yerli halk arasında bir kişi olsun Hristiyan yoktur."**

Yine bu fasılda *Şâirin Balkan ve Birinci Dünya Savaşı mevzuu ile Türk ordusunun terennümü* ele alınmış. *Çırpınırdı Karadeniz* adlı şiirini 1914 yılında Gence'de yazdığına işaret edilmiş. Ünlü besteci Üzeyir Hacıbeyli tarafından bestelenen bu şiir, Azerbaycan'da ve Türkiye'de bilinmekte ve bestesiyle de söylenmektedir. Bu vesileyle, yurdumuzda farklı şekillerde söylenen bu şiirin aslî şeklini buraya almakta fayda var.

*Çırpınırdı Karadeniz,
Bakıp Türk'ün bayrağına!
"Ah!" deyirdin, hiç ölmezdim
Düşebilsem ayağına!*

*Ayrı düşmüş dost elinden,
Yıllar var ki çarpar sinen...
Vefalıdır geldi, giden,
Yol ver Türk'ün bayrağına.*

*İnciler dök, gel yoluna,
Sırmalar serp sağ soluna,
Fırtınalar dursun yana,
Selâm Türk'ün bayrağına!*

*"Hamidiye" o Türk kanı!
Hiçbirinin bitmez şanı!
"Kazbek" olsun ilk kurbanı,
Hayran Türk'ün bayrağına!¹²*

*Dost elinden esen yeller,
Bana şiir, selâm söyler,
Olsun bizim bütün eller,
Kurban Türk'ün bayrağına!
Yol ver Türk'ün bayrağına.*

Kitapta yer alan ikinci fasıl *Azerbaycan-Türkiye edebî alâkalarında Ehmed Cavad'ın*

yeri başlığını taşımaktadır. Bu ana başlık altında üç konu ele alınmış. Bunların ilki şâirin *Türkçülük ve Turancılık görüşleri* üzerinde durulmuş. Türkiye'den Altaylara kadar bütün Türk ellerinin ıstırabını yürekten hisseden şâirin, Namık Kemal, Rıza Tevfik, Mehmed Âkif ve Mehmet Emin başta olmak üzere bazı Türk şâirlerinden etkilendiğine dikkat çekilmiş. Bilhassa şâirin Birinci Dünya Savaşı faciaları arasında mahvolan Kars ve Ardahan'ın imdadına gelen Cemiyet-i Hayriye mensubu olarak şahit olduğu acıları terennüm eden mısralarına yer verilmiştir.

Bu bölümde *Şâirin makalelerinde Azerbaycan - Türkiye alâkaları* Ahmed Cevad'ın Balkan Savaşı'na katılması konusu etrafında muhtelif bahisler açılmış. Daha önce Girit isyanı sırasında gönüllü olarak Kırım'dan gelip orduya katılan ünlü yazar İsmail Gaspralı'ya duyduğu sevgi ve saygı belirtilmiş; onun Türkiye'ye karşı duyduğu içten sevgiye işaret edilmiştir.



Afina Memmedli kitabının ikinci faslında *Abdülhak Hamid'in Duxter-i Hindu piyesi Ehmed Cavad'ın çevirmesinde* başlığı altında şâirin tercüme çalışmalarına yer vermektedir. Rustaveli'nin *Kaplan Postlu Şövalye* adlı eseri başta olmak üzere Şekspir, Turgenyev, Abdülhak Hamid'den yaptığı tercüme üzerine durulmaktadır.

Üçüncü fasıl ana başlığı *Ehmed Cavad'ın Türkiye'de tedkiki ve tebliği meseleleri*. Bu fasılın ilk yazısı *Ehmed Cavad Türkiye matbuatı ve edebî fikrinde*. Bu bölüm, şâirin Türkiye matbuat âlemindeki izlerine ayrılmış. Şâirin 1916 yılında çıkan **Koşma** adlı şiir kitabının Türkiye'ye geldiğini ve *Irak* adlı şiirini Ziya Gökalp'in

¹² Bu dörtlükte geçen *Hamidiye*, komutanı Rauf Orbay olan ve Balkan Harbi'nde (1912) Yunan zirhlisi *Averof'u* batıran gemimizdir. Şâir bu geminin Karadeniz'de de Rus zirhlisi *Kazbek'i* batırmasını diliyor!

1918'de Yeni Mecmua'da yayımladığını öğreniyoruz. Memmedli, yapılan neşriyattaki bazı yanlışlıklara işaret etmiş, *Çırpınırdı Karadeniz* adlı şiirinin şâirin ikinci kitabı olan ve 1919'da çıkan *Dalga*'da yer aldığını belirtmiştir. Ünlü hikâyecimiz Ömer Seyfeddin'in, bir makalede Ahmed Cevad'dan bahsetmiş olmasına da işaret edilmiş. Bu fevkalâde mühim bir husus... Yine bu bölümde günümüz Türkiye'sinde Ahmed Cevad ve şiirlerinin etkileri üzerinde durulmaktadır.

Şâirin irsî Azerbaycan muhacirlerinin araştırmalarında başlığı altında, Azerbaycan'dan Türkiye gelmiş aydınların yazılarında Ahmed Cevad konusu işlenmiş. M. Emin Resulzade, Mirza Bala, Hüseyin Baykara, Ahmet Caferoğlu vs. gibi yazarların eserlerinde şâirle ilgili bahislere işaret edilmiştir.

Ehmed Cavad Türkiyeli tedkikatçıların son araştırmalarında başlığıyla kaleme alınan son bölümde Türkiye'de şâirle ilgili çalışmalar ele alınmış.

Afina Memmedli'nin kitabı *Netice ve İstifade edilmiş edebiyat* bölümleriyle sona eriyor.

Ahmed Cevad, gençliğimiz tarafından mutlaka okunması, anlaşılması ve üzerinde derin derin düşünülmesi gereken bir şahsiyettir. Ahmed Cevad'ın sanatı ve faaliyeti, bizim Kuzeydoğu Anadolu'nun yakın tarihiyle bir arada değerlendirilmelidir. Zira bilhassa Birinci Dünya Savaşı yıllarının bu bölgede söndürdüğü ocakları yakından gören ve bu trajediyi ağlayarak, inleyerek terennüm eden yegâne sanatçı odur. Onun kalbindeki merhamet duygusu insan ve millet sevgisi, her türlü takdirin üzerindedir. Cemiyetçi, şâir, yazar ve bir muhabir olarak hayatını insanlık hizmetine adanmış olan bu muhterem insan, Stalin cellâdının kahrından kurtulamamıştır.

Zalim Sovyet rejiminin baskı ve takiplerine bir ara boyun bükmüşse de fecî akıbetten kurtulamamıştır. 1937 yılında *Komünizm düşmanı* ve *Pantürkist* suçlamasıyla tutuklanmış ve aynı senenin son günlerinde kurşuna dizilmiştir. Stalin'in gölgesi yeryüzünden silinince, 1955 yılında adalet tecellî etti ve şâir berat etti!¹³

Stalin'i bir defa daha lanetlerken bütün kalbimizle Ahmed Cevad'a rahmet diliyor, onu sevgiyle ve saygıyla hatırlıyoruz.

Birinci Dünya Savaşı'nda:

HARBZEDELERE

*Ey görünmez dost elinden gelen kuş!
Hangi murdar eller yıkılmış yuvanı?
Garip misin, yoksa nedir bu duruş?*

*Elinden mi aldı avcı balanı?
Avcı, görüm yavrın sana kalmasın,
Ektiklerin solsun, gölge salmasın!*

*Garip bacı, gözün neden yaşarmış?
Öpmedin mi nişanlımı doyunca?
-Felek sana ne isterse yaparmış-
Ağladın mı kaçtığın yol boyunca
Dikme gözün her yalnızca mezara
Giden gelmez bacım, bakma yollara!*

*Âşıklardan ses yok, sazları kalmış,
Çoban, sürün hani, tozları kalmış!
Eller göç eylemiş, izleri kalmış,
Yolları kar basmış, yok geliş gidiş,
Size ne çok ağır geçti bu yıl kış!*

*Baktım o yerlerde bulutlar ağlar,
Mezarlığa dönmüş bahçeler bağlar,
Maralsız kaldınız, a karlı dağlar,
Tutan olsa sizden maral sorağı,
Görecek ki her yer düşman yatağı!*

*Nişan meclisinde şerbet kasası
Kırılmış, yerlere şerbet tökülmüş.
Baktım, çalar sazlar ölüm havası,
Toylar kara giymiş, beller bükülmüş,
-O yerlerde daha gelin geçer mi?
Bu kanlardan adil Allah geçer mi?*

*Didilmiş bedenler, yolunmuş saçlar...
Dağılmış yuvalar görmek istersen,
Kardan kefen giymiş, yoksullar ağlar,
O ellerde ne var bilmek istersen,
Sana bir kemañça her şeyi söyler,
Ben bir kemañçayım, tellerim inler!*

*"Azizim, ay har aylar,
Her haftalar, her aylar,
Gözü yolda dul bacımız
"Gardaş!" deyib haraylar!*

*Onlar sana göz dikerken
Şarap içme, düşün biraz,
Ey her zaman merdim diyen!
Bundan artık fırsat olmaz!*

*Ay ağalar, ay hanımlar,
Görün, size göz diken var!*

Ahmed Cevad-1915

¹³ Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Ankara, 1993, c. IV, s. 333.